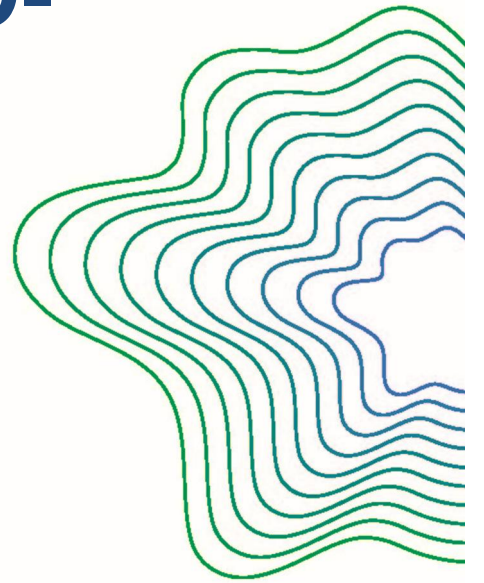
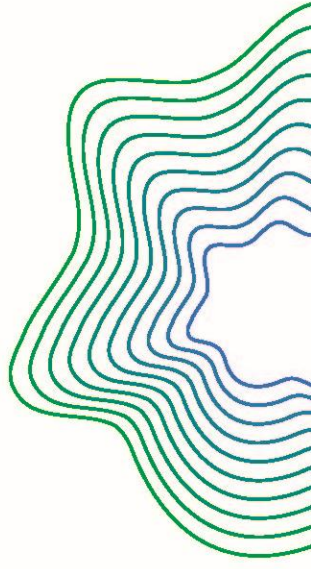

LAHDEN KAUPUNGIN ESIOPETUKSEN YKSIKKÖKOHTAINEN OPPILASHUOLTO- SUUNNITELMA

1.8.2021 alkaen

Johdanto

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki astui voimaan 1.8.2014. Opetushallitus on uudistanut opetussuunnitelman perusteiden oppilas- ja opiskelijahuoltoa koskevat osuudet esi- ja perusopetuksen osalta.

Tämän opetussuunnitelman ensimmäinen versio on laadittu sivistystoimialan sekä sosiaali- ja terveystoimialan yhteistyönä. Nuorisovaltuusto ja Lahden seudun vanhemmat ry ovat osallistuneet opetussuunnitelman laadintatyöhön. Vuoden 2021 versio on laadittu vanhan suunnitelman pohjalta ajankohtaisia korjauksia tehden. Pohjatyöhön ovat osallistuneet opiskeluhuollon palvelupäällikkö, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö, esiopetuksen vastaava kuraattori ja varhaiskasvatuksessa toimivat psykologit sekä PHHYKY:n nimeämiä oppilashuollon ohjausryhmän jäseniä.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisena yhteistyönä.

Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus,
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta sekä
- koulu - / esiopetusyksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma.

Opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevassa osuudessa kuvataan esi- ja perusopetuksen oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat. Siinä määritellään

- yksikkökohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaavat linjaukset,
- yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman perusrakenne sekä
- osa suunnitelmiin sisältyvistä asioista (esimerkiksi poissaoloihin, päihteiden käyttöön puuttuminen, sairaalaopetusyhteistyö, tapaturmat).

Kuntakohtainen opetussuunnitelma, johon opetussuunnitelman perusteet on sisällytetty, toimii suoraan pohjana yksikön oppilashuoltosuunnitelmalle. Näin vältetään päällekkäisiltä kirjauksilta ja varmistetaan yksiköiden yhtenäinen toimintakulttuuri.

Esiopetus

Oppilashuolto

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta esiopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä **oppilashuolto**, opiskelijasta käsitettä **lapsi**, oppilaitoksesta nimitystä **esiopetusyksikkö tai esiopetus**. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä **opetuksen järjestäjä**¹.

Lasten kehitysympäristön ja esiopetuksen toimintaympäristön muutosten myötä oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa esiopetuksen perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy kiinteästi esiopetuksen tehtävään edistää lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Oppilashuoltotyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus².

Lapsella on oikeus saada maksutta oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää³. Esiopetuksen oppilashuolto koskee myös pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia lapsia. Oppilashuollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetusyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko esiopetusyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi lapsilla on oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.⁴ Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen lapseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Esiopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa.

Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Opetuksen järjestäjä asettaa **oppilashuollon ohjausryhmän** ja **yksikkökohtaiset oppilashuoltoryhmät**. Yksittäistä lasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa **asiantuntijaryhmässä**. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi koulu- tai neuvolaterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kun käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus⁵. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä lapsen ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon lapsen ikä ja edellytykset.⁶ Esiopetusyhteisön tai lasten hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä huoltajan kanssa. Esiopetuksessa oppilashuolto on esiopetusyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista on esiopetuksen henkilökunnalla.⁷ Oppilashuollon palveluita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä terveydenhoitopalvelut, jotka järjestetään terveydenhuoltolain mukaisina ikäryhmälle suunnattuina neuvolapalveluina⁸. Näiden

¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 1 § 3 mom.

² YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 4 mom.

⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 1 ja 2 mom.

⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 1 mom.

⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 § 1 mom.

⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 ja 2 mom.

⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 3 mom. ja terveydenhuoltolaki (1326/2010) 15 §

asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin lapseen, lapsen kehitysympäristöihin kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan siten, että ne ovat helposti saatavilla⁹. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa¹⁰.

Kuntatasolla oppilashuoltotyön linjauksista ja työnjaosta huolehtii kuntakohtainen oppilashuoltoryhmä, joka toimii oppilas- ja opiskelijahuoltolain tarkoittamana oppilashuollon ohjausryhmänä esi- ja perusopetuksen osalta. Kuntakohtaisessa oppilashuoltoryhmässä on edustettuna PHHYKY:n edustajia, nuorisopalveluiden edustajia sekä koulujen ja esiopetuksen oppilashuollon toimijoita ja vastuuhenkilöitä. Työryhmän puheenjohtajana toimii opetus- ja kasvatusjohtaja ja valmistelijana opiskeluhuollon palvelupäällikkö.

Yksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma¹¹

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan yksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä esiopetuksen henkilöstön, huoltajien ja lasten kanssa. Se voi olla myös kahden eri yksikön yhteinen, jos esimerkiksi varhaiskasvatus ja koulu toimivat samassa rakennuksessa tai monitoimitalossa.

Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla esiopetuksen henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille. Tämä asiakirja toimii pohjana yksikkökohtaisesti laadittavalle oppilashuoltosuunnitelmalle.

Oppilashuoltosuunnitelman sisältö:

1. *Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut¹²*
2. *Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat*
3. *Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen*
4. *Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen lasten ja huoltajien kanssa*
5. *Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen*

1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

Oppilashuoltosuunnitelmassa esitetään arvio esiopetusyksikön oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitkä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta tukee esiopetuksen käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltotyöhön sekä oppilashuollon yhteistyöhön. Arviossa huomioidaan oppilashuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja oppilashuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti lasten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa. Lisäksi huomioidaan esiopetusyhteisön ja -ympäristön tarpeet, asuinalueen erityispiirteet sekä tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä esiopetuksessa. Arvion valmistelussa otetaan huomioon myös lapsilta ja huoltajilta sekä esiopetuksen ja oppilashuollon henkilöstöltä saatava tieto.

⁹ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

¹⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 §

¹¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

¹² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 1-kohta

Oppilashuollon kokonaistarve

Oppilashuollon kokonaistarvetta arvioidaan lapsilta ja huoltajilta sekä esiopetuksen ja oppilashuollon henkilöstöltä saadun tiedon perusteella. Tätä tarvetta arvioidaan säännöllisesti sekä tarpeen mukaan. Esiin nousevia asioita käsitellään kuntakohtaisessa oppilashuollon ohjausryhmässä.

Esiopetusyksikön arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta ja tulevan kauden yksikkökohtaiset painopisteet oppilashuoltotyössä:

Käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

Käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut, oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö ja oppilashuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan.

Psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan oppimisen ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään esiopetusyhteisön hyvinvointia ja yhteistyötä lasten ja perheiden ja muiden läheisten kanssa sekä tuetaan lasten oppimista ja hyvinvointia ja sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia.

Psykologin tai kuraattorin arvion perusteella lapsella on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Tarvittaessa lapsi on ohjattava saamaan muita oppilashuollon palveluja sekä muuta erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia tukevaa toimintaa. Palveluja tarjotaan siten, että ne ovat helposti saatavilla ja ne järjestetään lain edellyttämässä määräajassa.

Kaikille yksiköille on nimetty varhaiskasvatuksen psykologi ja esiopetukseen kuraattori. PHHYKY antaa tiedot terveydenhoitajien yhteyshenkilöistä.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen psykologit

Psykologi osallistuu oppilashuoltoryhmiin oman alansa asiantuntijana sekä yksittäisen lapsen että koko yhteisön hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Psykologi voi olla mukana suunnittelemassa koko esiopetusyhteisön tai esiopetusryhmän hyvinvointia tukevia interventioita.

Psykologin työn tavoitteena on tukea lasten kasvua ja oppimista psykologisten arviointi-, konsultaatio- ja neuvontapalvelujen avulla. Psykologin työ sisältää lapsen oppimisvaikeuksien ja psyykkisen tilanteen arviointia sekä tukitoimien suunnittelua ja toteuttamista yhteistyössä lapsen lähiverkoston ja tarvittavan monialaisen verkoston kanssa. Psykologit ohjaavat tarvittaessa perheitä esiopetuksen ulkopuolisten tukitoimien piiriin. Psykologit toimivat myös varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten tukena, jolloin työtä ohjaa ao. lainsäädäntö.

Esiopetuksen kuraattorit

Kuraattori tekee suunnitelmallista ja tavoitteellista sosiaalityötä. Tehtävät koostuvat asiakastyöstä, esiopetussuunnitelman mukaisesta oppilashuoltotyöstä, verkostotyöstä sekä yhteistyöstä eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. Esiopetuksen kuraattori antaa lapselle ja hänen lähiyhteisölleen tukea, ohjausta ja asiantuntija-apua, jolla pyritään ehkäisemään ja poistamaan lapsen kehitykseen liittyviä sosiaalisia vaikeuksia sekä edistämään kodin ja esiopetuksen välistä yhteistyötä. Joissain yksiköissä koulukuraattori hoitaa myös esiopetuksen kuraattorin tehtäviä. Työnjako sovitaan lukuvuosi kerrallaan.

Neuvola ja kouluterveydenhuolto

Lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon tavoitteena on lapsen kehityksen, terveyden ja hyvinvoinnin turvaaminen ja tuen tarpeiden tunnistaminen. Lasten ja nuorten hyvinvointipalveluissa esikoululaisten palvelut tulevat joko neuvolasta tai kouluterveydenhuollosta. Lapsen määräaikainen 6-vuotistarkastus sekä muu palvelu annetaan kouluterveydenhuollosta niille esikoululaisille, joiden esikoulu sijaitsee sen koulun yhteydessä, jossa lapsen koulu tulee esikoulun jälkeen jatkumaan, muutoin palvelu jatkuu omassa neuvolassa. 6-vuotistarkastuksessa perhe tapaa terveydenhoitajan. Oppilashuoltoon osallistuu joko neuvolan tai kouluterveydenhuollon terveydenhoitaja ja lääkäri.

Esiopetusyksikön kuvaus käytettävissä olevista oppilashuollon palveluista:

(Henkilöiden nimet, ammatit ja yhteystiedot, oppilashuoltoryhmien kokoontumiset, seuranta ja arviointi jne)

2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat ¹³

Oppilashuolto on tärkeä osa esiopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään esiopetusyhteisön ja ryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan esiopetusympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.¹⁴ Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen, neuvolan sekä muiden kunnan lasten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lasten ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Yhteisöllinen oppilashuolto luo esiopetuksessa edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Lapsella on oikeus turvallisiin oppimisympäristöihin¹⁵, joihin kuuluvat niin fyysinen, psyykinen kuin sosiaalinenkin turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on lasten ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana yksikkökohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja, päiväkodin johtaja tai rehtori ilmoittaa esiopetuksessa tai matkalla esiopetukseen tai kotiin tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.¹⁶

Rakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös esiopetuksen kuljetuksia, tapaturmien ehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat. Kun esiopetus järjestetään koulussa, otetaan myös esiopetus huomioon kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa¹⁷.

Oppilashuollon tehtävänä on kehittää hyvinvointia tukevaa kasvuympäristöä ja vahvistaa esiopetusyksikön yhteisöllistä toimintatapaa. Yhteisöllinen oppilashuolto on ensisijaisesti esiopetusyhteisön kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin pyrkivää ennaltaehkäisevää työtä. Yhteisöllisyyttä tuetaan edistämällä lapsen ja huoltajan osallisuutta esiopetusyhteisön hyvinvoinnin kehittämisessä.

Oppilashuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti ja kaikkien esiopetusryhmien tilanne käsitellään oppilashuoltoryhmissä vuosittain.

Oppilashuoltoryhmä voi olla suunnittelemassa erilaisia esiopetusyksikön toimintakulttuurin kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä, esim. vanhempainillat ja erilaisten teemojen käsittely yhteisössä.

Oppilashuoltoryhmä vastaa siitä, että lasten mielipiteet tulevat kuulluksi esiopetusympäristössä.

Oppilashuoltoryhmä huolehtii vanhempien mahdollisuudesta olla osana esiopetuksen osallisuutta edistävää toimintakulttuuria.

¹³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

¹⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 mom.

¹⁵ Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

¹⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 ja 7 mom. (1267/2013)

¹⁷ Terveydenhuoltolaki (1326/2010) 16 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 12 §

Kuvaus oman yksikön yhteisöllisen oppilashuoltotyön toimintatavoista ja malleista

(Muu kuin oppilashuoltoryhmän toiminta ks. s. 9)

Toimintatavat esiopetusyhteisön ja –ympäristön terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi

Esiopetuksen toimintayksikön turvallisuustyö on määrätietoista ja järjestelmällistä turvallisuustoiminnan suunnittelua ja käytännön toteutusta. Se tähtää esiopetusympäristön riskien hallintaan lasten ja henkilöstön turvallisuuden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Toimintaan vaikuttavien riskien hallinnassa on tärkeää henkilöstön määrä ja turvallisuusasioiden koulutus.

Esiopetusyhteisön ja -ympäristön tulee olla terveellinen, turvallinen, esteetön ja esteettisesti viihtyisä. Fyysiset työolot, kuten sisäilman laatu, ergonomia ja tapaturmavaarat huomioidaan. Yleisten tilojen lisäksi on huolehdittava kalusteiden, sosiaalitulojen ja säilytystilojen kunnosta ja siivouksen asianmukaisesta tasosta.

Yhteistyötä tehdään Lahden kaupungin työterveyden, työsuojelun ja työhyvinvoinnin henkilöstön tai muiden kaupungin toimijoiden kanssa. Lahdessa Tilapalvelut vastaa kiinteistöjen hoidosta ja kunnosta.

Yksikön kuvaus:

Turvallisuuden ja riskien arviointia tulee tehdä vuosittain: yksikkökohtaiset pelastussuunnitelmat, arjen turvallisuussuunnitelma ja riskien arviointi.

Yksikkökohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt

Yksikkökohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa esiopetuksen oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa esiopetuksessa päiväkodinjohtaja tai varajohtaja.

Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilashuoltoryhmä on monialainen ja siihen kuuluvat päiväkodinjohtajan/varajohtajan lisäksi, esiopetusryhmän opettaja, psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja sekä varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

Lapsikohtaisia asioita käsitellessä kootaan ko. asian käsittelyyn oma monialainen asiantuntijaryhmä.

Yksikön kuvaus oppilashuoltoryhmän toimintatavoista ja käytännöistä:

Kokousajat, pj, sihteeri, vanhempien ja lasten kuuleminen yms. Kokouksen kutsuminen koolle.

Oppilashuollon yhteistyö muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa sekä erityisesti esiopetuksen siirtävävaiheissa

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään esiopetustyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia¹⁸.

Nivelvaiheista on laadittu prosessikuvaukset. Nivelvaiheissa huolehditaan sekä opetuksen että oppilashuollon järjestämiseksi tarvittavien tietojen siirtämisestä. Oppilashuollollisia **tietoja siirretään yhteistyössä huoltajan kanssa monialaisessa asiantuntijaryhmässä**. Kuraattori ja psykologi huolehtivat tietojen siirrosta myös ammattikunnan sisällä ao. asiakas- ja potilaslakeja noudattaen.

Yksikön kuvaus:**Yhteistyö esiopetuksen ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä**

Pohjoisella, itäisellä ja eteläisellä toimii alueellinen hyvinvointiryhmä, jossa voidaan käsitellä alueen yhteisöllisiä asioita. Kuntatasolla yhteistyötä koordinoi oppilashuollon ohjausryhmä, jossa kaikki lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät tahot ovat edustettuina. Työryhmä tekee yhteistyötä myös nuorisovaltuuston, vanhempainyhdistyksen ja järjestöjen kanssa.

Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Tapaturmien ehkäisy kuuluu osaksi kokonaisvaltaista turvallisuuden edistämistä esiopetuksessa. Turvallisuussuunnittelun tulee pohjautua aina yksikkökohtaiseen uhkatekijöiden selvittämiseen.

Tapaturmalla tarkoitetaan lapselle matkalla (= matka kotoa esiopetussyksikköön ja esiopetussyksiköstä kotiin), esiopetuksen aikana esiopetussyksikössä tai yksikön järjestämässä opettajan valvomassa tapahtumassa sattunutta tapaturmaa. Lapsille sattuvista hoitoa vaativista tapaturmista valtaosa on kaatumisia, putoamisia ja törmäämisiä.

Esiopetuksen henkilökunnan ensiaputaitoja ja näiden valmiuksien ylläpitämistä edistetään säännöllisellä koulutuksella.

Jos lapsi joudutaan viemään lääkäriin tai sairaalahoitoon, häntä saattavalla henkilöllä tulee olla mukanaan lasta koskevat tiedot eli lapsen henkilötiedot ja huoltajan yhteystiedot sekä mahdollisuuksien mukaan tiedot

¹⁸

lapsen sairauksista, allergioista tai yliherkkyyksistä. Lapsi kuljetetaan tapauksesta riippuen taksilla tai sairausautolla.

Suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä¹⁹

Lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma. Suunnitelmassa otetaan huomioon sekä lasten keskinäiset että lasten ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet esiopetuksessa. Suunnitelmassa kuvataan:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen,
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla,
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, lapsille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

Yksikön kuvaus toiminnasta mm. suunnitelman sijainti

Missä suunnitelma sijaitsee, pääkohdat esim. sisällysluettelo, milloin päivitetään seuraavan kerran

Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Yksikön turvallisuussuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma²⁰.

¹⁹

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2. mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 mom. (1267/2013)

²⁰

Pelastuslaki (379/2011) 15 § ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) 1 ja 2 §

3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen ²¹

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi.

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan

- lapselle annettavia terveydenhoitopalveluja, jotka järjestetään terveydenhuoltolain mukaisina ikäryhmälle suunnattuina neuvolapalveluina,
- oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä
- yksittäistä lasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa.²²

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää lapsen hyvinvointia ja oppimista sekä kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja terveyttä. Esiopetuksen oppilashuollolla on tärkeä merkitys varhaisen tuen turvaamisessa ja ongelmien ehkäisyssä. Lasten yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että esiopetuksen arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto esiopetuksessa perustuu aina huoltajan suostumukseen²³. Huoltajan osallisuutta tuetaan ja mielipiteitä kuullaan lapsen yksilökohtaisen oppilashuollon toteuttamisessa. Lapsen osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja edellytystensä mukaisesti²⁴. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Oppilashuoltotyö järjestetään niin, että lapsi voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Työssä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen lapsen tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu huoltajan suostumukseen. Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai lapsen läheisiä.²⁵ Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa lapsen asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta²⁶.

Yksittäistä lasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet.

Lapsen sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen esiopetuksessa

Vanhempien tehtävä on tiedottaa esiopetuksen henkilöstölle lapsen sairauksista ja niiden hoidosta. Erityisjärjestelyt sovitaan lapsi- ja perhekohtaisesti.

Tarkemmat ohjeet ovat varhaiskasvatuksen yksikkökohtaisessa lääkehoitosuunnitelmassa, jossa mm. määritellään tarvittava henkilöstömäärä turvallisen lääkehoidon toteuttamisen turvaamiseksi.

Lääkehoitosuunnitelman hyväksyy ylilääkäri. Phhykyn sivuilta löytyy asiaan liittyvää materiaalia ja ohjeita mm. toimintaohjeita vanhemmille ja lapsen yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma.

<https://www.phhyky.fi/fi/ammattilaisille/yksityisten-palveluntuottajien-ohjeet/varhaiskasvatuksen-laakehoito>

²¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

²² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 1 mom.

²³ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

²⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 § 1 mom.

²⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 1 ja 2 mom.

²⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 3 mom. ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 26 § 3 mom.

Lapsen sairaudesta johtuvat ensiaputilanteet

Jokaisen aikuisen on velvollisuus auttaa parhaan kykynsä mukaan, jos lapselle tulee hätätilanne kuten epileptiakohtaus, insuliinishokki tai vakava allerginen reaktio. Terveystieteiden ammattilaisen tietämystä tai taitoa ei silloin edellytetä

Jos lapsi menee insuliinishokkiin tai saa epileptiakohtauksen päivähoidossa, henkilökunta ottaa ensisijaisesti yhteyttä vanhempiin ja tarvittaessa ensihoitoon. Esiopetuksessa tulee olla vanhempien ja terveydenhuollon antamat ohjeet siitä, mitä lapselle täytyy ja saa tehdä ensiaputilanteissa. Esimerkkeinä ohjeista voi olla tieto siitä, miten lapsi laitetaan sellaiseen asentoon, ettei hän loukkaa itseään epileptiakohtauksen aikana tai mitä lapselle annetaan ensiavuksi liittyen esimerkiksi matalan verensokerin hoitoon diabeteksessa.

Jos lapsella on taipumus saada vaikeita allergisia reaktioita, vanhempien on tiedotettava tästä henkilökuntaa.

Sairastuminen

Lapsen sairastuessa otetaan yhteyttä huoltajiin ja sovitaan heidän kanssaan lapsen noutamisesta. Tarvittaessa henkilökunta ottaa yhteyttä lääkäriin tai kutsuu paikalle sairaankuljetusauton. Sairastuneelle lapselle osoitetaan rauhallinen paikka lepäämistä varten. Sairastunutta lasta ei jätetä yksin.

Esiopetuksen oppilashuollon tuki lapsen elämäntilanteesta johtuvissa vaikeuksissa kuten perhe- ja lähisuhdeväkivalta tai päihde- ja mielenterveysongelmat

Huoli perheen tilanteesta otetaan puheeksi huoltajien kanssa. Tarvittaessa kootaan monialainen asiantuntijaryhmä lapsen tuen tarpeen selvittämiseksi. Perhe ohjataan tilanteen vaatiessa myös suoraan esiopetuksen ulkopuolisen avun piiriin, kuten PHHYKY:n lapsiperhepalveluihin. Jos on syytä epäillä, että lapsen huolenpito tai kehitys on vaarantunut, tulee laatia lastensuojeluilmoitus ensisijaisesti yhteistyössä huoltajien kanssa.

Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen lapsen tai lapsiryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu²⁷. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää huoltajan suostumusta.

Ennen monialaisen asiantuntijaryhmän kokoamista tulee koollekutsujan neuvotella huoltajan kanssa asiantuntijaryhmän kokoonpanosta.

Asiantuntijaryhmä kootaan, kun tarvitaan monialaistanäköä ja osaamista lapsen tuen varmistamiseksi. Ryhmän koollekutsuja (esiopettaja tai muu oppilashuollon jäsen, jolle asia kuuluu) konsultoi kuraattoria, psykologia tai terveydenhoitajaa ennen asiantuntijaryhmän kokoamista. Huoltajien on oltava läsnä tai heiltä tulee olla suostumus lapsen asian käsittelystä monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Vastuuhenkilö (koollekutsuja) tiedottaa opetuksen järjestämiseen liittyvät asiat ja sovitut järjestelyt tarvittaville henkilöille, esim. päiväkodinjohtajalle. Mikäli monialaiseen asiantuntijaryhmään kutsutaan esiopetuksen ulkopuolisia yhteistyötahoja, tarvitaan huoltajalta kirjallinen suostumus.

Oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys

Yksittäistä lasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot

²⁷

oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen lapsen nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä lapsen huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot,
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa,
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa,
- asian aihe ja vireille panija,
- lapsen tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset,
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet,
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma sekä
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä lasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä lasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä ja säilytetään rekisteriselosteessa kuvatulla tavalla.

4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa ²⁸

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä lasten ja huoltajien kanssa. Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan oppilashuollon toimintatavat lasten ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiseksi. Suunnitelmassa kuvataan:

Lapsen ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa

Yhteisöllistä oppilashuoltotyötä suunnitellaan yhteistyössä vanhempien ja lasten kanssa. Esiopetusryhmien käsittelyssä voidaan tehdä lapsille kyselyitä ja kutsua huoltajia ja lapsia mukaan oppilashuoltoryhmään.

Vanhemmilta kerätään tietoa ja mielipiteitä esiopetusryhmien ja koko yhteisön toiminnasta vanhempainilloissa, arviointikeskusteluissa ja kyselyiden avulla. Esiopetusyksikön oppilashuoltosuunnitelma tehdään yhteistyössä vanhempien kanssa.

Yksilökohtaisen oppilashuoltotyön suunnittelu tapahtuu aina yhdessä huoltajan ja lapsen kanssa. Huoltaja, opettaja tai oppilashuollon palveluiden edustaja sopivat yhdessä, ketkä osallistuvat monialaisen asiantuntijaryhmän kokoukseen, joka toteutetaan mahdollisimman pienellä kokoonpanolla.

Kuvaus yksikön toimintatavoista oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi:

Esim. palautelomakkeet tai terveiset oppilashuoltoryhmälle.

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen huoltajille ja yhteistyötahoille

Lapsen huoltajalle annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja²⁹. Lapsen ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon periaatteista ja toimintatavoista tiedotetaan vanhempienilloissa, keskusteluissa vanhempien kanssa, ilmoitustauluilla ja sähköisesti tiedotetaan Muksunetin kautta.

5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen ³⁰

Opetuksen järjestäjä seuraa esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelman toteutumista³¹.

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi³². Näitä ovat seurannasta vastuussa oleva taho esiopetuksessa, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen

²⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 § 1 ja 2mom.

³⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 5-kohta

³¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 4 mom.

³² Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

esiopetuksen oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen lapsille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta³³.

Kuntakohtainen oppilashuoltoryhmä johtaa, ohjaa, seuraa ja arvioi koulukohtaista oppilashuoltotyötä. Lisäksi kuntakohtainen oppilashuoltoryhmä laatii vuosittain oman toimintasuunnitelman, jossa määritetään painopistealueet kunta- ja koulukohtaisen arviointitiedon perusteella seuraavalle toimintakaudelle.

Yksikkökohtainen oppilashuoltoryhmä laatii oppilashuoltosuunnitelman, jossa kuvataan seurattavat toimenpiteet ja toimintatavat, joiden toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan vuosittain kevätlukukauden päättyessä.

Oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonta toteutetaan siten että esi- ja perusopetuksen ja toisen asteen kuntakohtaiset oppilashuoltoryhmät kokoontuvat yhdessä 1-2 kertaa lukuvuodessa.

Kuvaus yksikön käytännöistä:

Minne tai kenelle tämä suunnitelma lähetetään, missä sijaitsee lukuvuoden ajan, missä huoltajat voivat tutustua asiakirjaan.

Yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan:

